MACIEJ SZPUNAR
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2019. szeptember 26.[1]

C-394/18. sz. ügy

I.G.I. Srl
kontra
Maria Grazia Cicenia,
Mario Di Pierro,
Salvatore de Vito,
Antonio Raffaele,
a Costruzioni Ing. Iandolo Srl
részvételével

(a Corte d'appello di Napoli [nápolyi fellebbviteli bíróság, Olaszország] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Előzetes döntéshozatal – Társaságok – Szétválások – *Actio pauliana* – A szétválásban részt vevő társaságok hitelezői érdekeinek védelme – A szétválással kapcsolatos jogbiztonság – 82/891/EGK hatodik irányelv"

I. Bevezetés

1. A római jog – amint azt Ruiz-Jarabo Colomer főtanácsnok kifejtette – a hitelezők adósaik csalárd műveleteivel szembeni védelmét egy kezdetleges eszköz révén biztosította, amelynek keretében a hitelező jogosult volt az adóssága megfizetését elmulasztó adóst rabszolgaként eladni; később e jogba bevezettek egy olyan keresetet, amely lehetővé tette a hitelező számára az adós által csalárd módon és a hitelező hátrányára megkötött ügyletek megsemmisítését.[2] Így e kereset három lényeges elemen alapult[3]: mindenekelőtt a tényleges sérelmen, amely a kereset benyújtásakor fennállt *(eventus damni)*; emellett az adósnak a hitelező jogait megkárosító csalárd szándékán *(consilium fraudis)*; és végül a csalás harmadik személy általi ismeretén *(scientia fraudis)*.

2. Napjainkban még mindig a római jogon alapulnak azok a feltételek, amelyek mellett az *actio paulina*, a különböző tagállamokban fennálló formájában alkalmazható. *Az actio paulinát* általában akkor lehet benyújtani, ha az adós vagyonátruházásra irányuló jogügylete kárt okozott a hitelezőnek. Emellett bizonyítani kell, hogy az adós részéről csalás történt, valamint azt, hogy harmadik személy tudomást szerzett e csalásról, sőt akár azt is, hogy bűnrészes is volt.

1 Eredeti nyelv: francia.

2 Lásd: Ruiz-Jarabo Colomer főtanácsnok Seagon ügyre vonatkozó indítványa (C-339/07, EU:C:2008:575, 23–26. pont).

3 Lásd: Bobek főtanácsnok Feniks ügyre vonatkozó indítványa (C-337/17, EU:C:2018:487, 34. pont).

3. Az *actio paulina* lehetővé teszi a hitelezők védelmét olyan esetekben, amelyekben az adós a tartozásai kiegyenlítésének elkerülése céljából csökkenti a lefoglalható vagyonát.[4] E keresetet a hitelező a vitatott vagyontárgyat megszerző harmadik személyekkel szemben indítja, mivel célja a nemzeti jogrendszerekben az, hogy az adós vagyonába visszajuttassa a csalárd módon elidegenített vagyontárgyat.[5] Ezt szem előtt tartva, az *actio paulina* olyan kereset, amely lehetővé teszi annak megállapítását, hogy az adós azon vagyonátruházásra irányuló jogügylete érvényesíthetetlen a hitelezővel szemben, amelynek célja e vagyon csalárd módon történő csökkentése.

4. Az *actio paulina* ebben a tekintetben a társaság hitelezőinek védelme biztosítása érdekében szerepet játszhat a társasági jogban különösen a vállalati átszervezések esetén. A használata ebben a konkrét esetben azonban nem tűnik helytállónak, mivel végrehajtása versenyez a hitelezők védelmét célzó, az uniós jog által előírt eszközökkel, és úgy tűnik, hogy bizonyos mértékig alkalmas arra, hogy kétségbe vonja a már ténylegesen megvalósult szerkezetátalakítási műveletek tartósságát. Erről tanúskodik az előterjesztő bíróság által a jelen ügyben egy szétválási művelettel kapcsolatban előzetes döntéshozatalra előterjesztett két kérdés, amely alkalmat ad a Bíróságnak arra, hogy teljesen új módon ítélje meg a 82/891/EGK hatodik irányelv[6] 12. és 19. cikkét.

II. Jogi háttér

A. Az uniós jog

1. A 78/855/EGK harmadik irányelv

5. A 78/855/EGK harmadik irányelv[7] „Hatály” című 1. cikke (1) bekezdésében ekként rendelkezik:

„(1) Az ezen irányelvben meghatározott összehangoló intézkedéseket a tagállamok alábbi társasági formákra vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseire kell alkalmazni:

[…]

– Olaszországban: la società per azioni,

[…]”

6. Ezen irányelv 13. cikkének (3) bekezdése így rendelkezik:

„Az átvevő társaság és a beolvadó társaság hitelezői részére nyújtott védelem eltérő lehet”.

4 Lásd: Bobek főtanácsnok Feniks ügyre vonatkozó indítványa (C-337/17, EU:C:2018:487, 35. pont).

5 Lásd: Hoffman, N., „ Die Actio Pauliana im deutschen Recht: Gläubigeranfechtung nach dem Anfechtungsgesetz und der Insolvenzordnung”; Rivero, F., „ La acción pauliana en Derecho español„; Chazal, J. P., „L’action paulienne en droit français„, in: Forner Delaygua, J. (szerk.), *La protección del crédito en Europa: La acción pauliana*, Bosch, Barcelone, 2000; Pyziak-Szafnicka, M., Wilejczyk, M., „Ochrona wierzyciela w razie niewypłacalności dłużnika”, in: *System Prawa Prywatnego. Prawo zobowiązań – część ogólna*, 6. kötet, szerk.: Olejniczak, A., C.H. Beck, Varsó, 2018, 1771. és 1772. o.

6 A 2007. november 13-i 2007/63/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel (HL 2007. L 300, 47. o) módosított, a Szerződés 54. cikke (3) bekezdésének g) pontja alapján a részvénytársaságok szétválásáról szóló, 1982. december 17-i hatodik tanácsi irányelv (HL 1982. L 378., 47. o.; magyar nyelvű különkiadás 17. fejezet, 1. kötet, 50. o., a továbbiakban: hatodik irányelv). Hangsúlyozom e tekintetben, hogy ezt az irányelvet a társasági jog egyes vonatkozásairól szóló, 2017. június 14-i (EU) 2017/1132 európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2017. L 169., 46. o.) hatályon kívül helyezte, ez utóbbi azonban az időbeli hatálya okán az alapügyre nem alkalmazható.

7 A 2007/63 irányelvvel módosított, a Szerződés 54. cikke (3) bekezdésének g) pontja alapján a részvénytársaságok egyesüléséről szóló, 1978. október 9-i 78/855/EGK harmadik tanácsi irányelv (HL 1978. L 295., 36. o.; magyar nyelvű különkiadás 17. fejezet, 1. kötet, 42. o., a továbbiakban: harmadik irányelv).

2. A hatodik irányelv

7. A hatodik irányelv 1. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) Ha a tagállamok megengedik a [harmadik irányelv] 1. cikkének (1) bekezdésében említett, hatályuk alá tartozó társaságok számára, hogy ennek az irányelvnek a 2. cikkében szereplő meghatározás szerint különválás útján szétváljanak, úgy erre az ezen irányelv I. fejezete rendelkezéseit kell alkalmazni.

(2) Ha a tagállamok megengedik az (1) bekezdésben említett társaságok számára, hogy a szétválást a 21. cikk meghatározásának megfelelően új társaságok alapításával hajtsák végre, úgy ezekre az ezen irányelv II. fejezete rendelkezéseit kell alkalmazni.

[…]”

8. Ezen irányelv 2. cikkének (1) bekezdése a következőket írja elő:

„Ennek az irányelvnek az alkalmazásában a »szétválás különválással« olyan jogügylet, amelynek során egy társaság, végelszámolással történő megszűnését követően, egynél több társaságra ruházza át összes (aktív és passzív) vagyonát, amely ellenértékeként a szétváló társaság részvényesei részvényeket szereznek azokban a társaságokban (a továbbiakban a »kedvezményezett társaságok«), amelyek a szétválás eredményeként tőke-hozzájárulásban részesülnek, valamint a részvényesek a kiosztott részvények névértékének, vagy ha nincs névértékük, úgy a kibocsátás szerinti értékének 10%-át meg nem haladó készpénzkifizetésben részesülhetnek.”

9. Ugyanezen irányelv 12. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) A tagállamok jogszabályainak megfelelő védelmet kell biztosítaniuk a társaság olyan hitelezőinek, akiknek követelései megelőzik a szétválási terv közzétételét, és azok nem váltak még esedékessé a közzététel időpontjában.”

(2) Ebből a célból a tagállamok jogszabályainak legalább arról kell rendelkezniük, hogy az ilyen hitelezők jogosultak legyenek megfelelő biztosítékokra, ha a szétváló társaságnak, és annak a társaságnak a pénzügyi helyzete, amelyre a követelést a szétválási terv alapján átruházzák, az ilyen védelmet szükségessé teszi, és ha ezek a hitelezők még nem rendelkeznek ilyen biztosítékokkal.

(3) Amennyiben egy olyan társaság hitelezőjét, amelyre a követelést a szétválási tervnek megfelelően átruházták, nem elégítik ki, úgy a kedvezményezett társaságok egyetemlegesen felelnek a kötelezettségért. A tagállamok ezt a felelősséget arra a nettó vagyonra korlátozhatják, amely ezekre a társaságokra átruházásra kerül, kivéve azt a társaságot, amelyre a követelést átruházták. Ezt a bekezdést azonban nem kell alkalmazni akkor, ha a szétválás a 23. cikk értelmében bírósági ellenőrzés alatt állt és a követelések értékének háromnegyedét képviselő hitelezőinek a többsége vagy a szétváló társaság hitelezőinek bármilyen, a követelések háromnegyedét képviselő hitelezői osztálya a 23. cikk (1) bekezdésének c) pontja szerint tartott gyűlésen beleegyezett az ilyen egyetemleges felelősség érvényesítéséről való lemondásba.

(4) A [harmadik irányelv] 13. cikke (3) bekezdésének rendelkezéseit alkalmazni kell.

(5) A jogaik kollektív gyakorlására vonatkozó szabályok sérelme nélkül az (1)–(4) bekezdés vonatkozik a szétválásban részt vevő társaságok kötvénytulajdonosaira, kivéve ha a szétváláshoz a kötvénytulajdonosok gyűlése – amennyiben ilyen gyűlésről a nemzeti jogszabályok rendelkeznek –, illetve a kötvénytulajdonosok egyenként hozzájárultak.

(6) A tagállamok rendelkezhetnek úgy, hogy a kedvezményezett társaságok egyetemlegesen felelnek a szétváló társaság kötelezettségeiért Ebben az esetben az előző bekezdéseket nem kell alkalmazni.

(7) Ha egy tagállam az (1)–(5) bekezdésben ismertetett, a hitelezők védelmét szolgáló rendszert a kedvezményezett társaságok (6) bekezdésben említett egyetemleges felelősségéhez köti, akkor ezt az egyetemes felelősséget a kedvezményezett társaságokra átruházott nettó vagyonra korlátozhatja.”

10. A hatodik irányelv 15. cikke értelmében:

„A tagállamok jogszabályai határozzák meg az a napot, amelyen a szétválás hatályossá válik”.

11. Ezen irányelv 17. cikkének (1) bekezdése a következőket írja elő:

„Egy szétválás *[ipso iure]* egyidejűleg a következő joghatással bír:

a) a szétváló társaság összes (aktív és passzív) vagyonának az átruházása az egyes kedvezményezett társaságokra, mind a szétváló társaság és a kedvezményezett társaságok közötti jogviszonyban, mind pedig harmadik személyek vonatkozásában; az (aktív és passzív) vagyont a szétválási tervezetben, vagy a 3. cikk (3) bekezdésében meghatározottak szerint osztják fel;

b) a szétváló társaság részvényesei egy vagy több kedvezményezett társaság részvényeseivé válnak a szétválási tervben meghatározott elosztás szerint;

c) a szétváló társaság megszűnik”.

12. Az említett irányelv 19. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) A tagállamok jogszabályai kizárólag a következő feltételekkel összhangban határozhatják meg a szétválások érvénytelenségének szabályait:

a) az érvénytelenséget bírósági határozatban kell megállapítani;

b) a 15. cikk értelmében hatályossá vált szétválást csak az előzetes bírói vagy közigazgatási jogszerűségi ellenőrzés elmaradása miatt vagy közokiratba foglalás hiányában, illetve akkor lehet érvénytelenné nyilvánítani, ha megállapítást nyer, hogy a közgyűlés határozata a nemzeti jogszabályok értelmében semmis vagy megtámadható;

c) az érvénytelenné nyilvánítási eljárás nem indítható meg hat hónappal azután a nap után, hogy a szétválás az érvénytelenségre hivatkozó személy tekintetében hatályossá vált, vagy ha a jogellenes helyzetet azóta orvosolták;

d) ha egy szétválás érvénytelenségét okozó jogellenesség orvosolható, úgy a hatáskörrel rendelkező bíróság az érintett társaságok számára határidőt tűz ki, amelyen belül ezt megtehetik;

e) szétválás érvénytelenségét megállapító határozatot az egyes tagállamok jogszabályai által előírt módon, a 68/151/EGK irányelv[8] 3. cikkének megfelelően kell bejelenteni és közzétenni;

f) ha egy tagállam jogszabályai megengedik harmadik személy részére, hogy az ilyen bírósági határozat ellen ellentmondást nyújtson be, akkor ezt kizárólag a határozatnak a[z első irányelv] szerint meghatározott közzétételétől számított hat hónapon belül teheti meg;

8 Az egész Közösségre kiterjedő egységes biztosítékok kialakítása érdekében a tagállamok által a társasági tagok és harmadik személyek érdekei védelmében a Szerződés 58. cikkének (2) bekezdése szerinti társaságoknak előírt biztosítékok összehangolásáról szóló, 1968. március 9-i első tanácsi irányelv (HL 1968. L 65., 8. o.; magyar nyelvű különkiadás 17. fejezet, 1. kötet, 3. o., a továbbiakban: első irányelv).

g) egy szétválás érvénytelenségét megállapító bírósági határozat önmagában nem érinti a kedvezményezett társaságokat terhelő vagy azok javára szóló olyan kötelezettségek érvényességét, amelyek a bírósági határozat kihirdetését megelőzően, de a 15. cikkben említett napot követően keletkeztek;

h) a kedvezményezett társaságok mindegyike felel azokért a kötelezettségeiért, amelyek a szétválás hatályosulásának napját követően és a szétválás érvénytelenségét megállapító határozat közzétételének napját megelőzően keletkeztek. A szétváló társaság szintén felel az ilyen kötelezettségekért; a tagállamok rendelkezhetnek úgy, hogy ez a felelősség annak a kedvezményezett társaságnak a nettó vagyon-részesedésére korlátozódik, amelynek a terhére az ilyen kötelezettség keletkezett.

(2) Az (1) bekezdés a) pontjától eltérve a tagállamok jogszabályai rendelkezhetnek úgy is, hogy egy szétválás érvénytelenségét közigazgatási hatóság is megállapíthatja, amennyiben az ilyen határozattal szemben bíróságon jogorvoslattal lehet élni. A b), d), e), f), g) és h) pontokat értelemszerűen kell alkalmazni a közigazgatási hatóságra is. Az ilyen érvénytelenség megállapítása iránti eljárásokat a 15. cikkben említett naptól számított hat hónap elteltével már nem lehet megindítani.

(3) A fentiek nem érintik a tagállamoknak azon jogszabályait, amelyek egy szétválás érvénytelenségének megállapítására vonatkoznak, és amelyek nem minősülnek előzetes jellegű bírói vagy közigazgatási jogszerűségi ellenőrzésnek.”

13. A hatodik irányelv 2–19. cikke a „Szétválás különválással” című I. fejezetben található.

14. Ezen irányelv „Szétválás új társaságok alapításával” című II. fejezetében a 21. cikk (1) bekezdésének rendelkezése szerint:

„Ezen irányelvnek az alkalmazásában a »szétválás új társaságok alapításával« olyan jogügylet, amelynek révén egy társaság, végelszámolással történő megszűnését követően, egynél több újonnan alapított társaságra ruházza át összes (aktív és passzív) vagyonát, amely ellentételezéseként a szétváló társaság részvényeseinek részvényeket bocsátanak ki a kedvezményezett társaságokban, valamint a részvényesek a kiosztott részvények névértékének, illetve ha nincs névértékük, úgy kibocsátási értékének 10%-át meg nem haladó készpénzkifizetésben részesülhetnek.”

15. Az említett irányelvnek a szintén a II. fejezetében szereplő 22. cikke a következőképpen rendelkezik:

„Az [első irányelv] 11. és 12. cikkének sérelme nélkül ennek az irányelvnek a 3., 4., 5. és 7. cikkét, a 8. cikkének (1) és (2) bekezdését, valamint a (9)–(19) bekezdését [helyesen: cikkét] alkalmazni kell az új társaságok alapításával történő szétválásra. Ennek alkalmazásában a »szétválásban részt vevő társaságok« kifejezés a szétváló társaságot, a »kedvezményezett társaságok« kifejezés pedig az új társaságok mindegyikét jelenti.”

16. A hatodik irányelv „Szétválásnak tekintett egyéb jogügyletek” címet viselő IV. fejezete tartalmazza a 25. cikket, amely előírja:

„Ha egy tagállam jogszabályai megengedik az 1. cikkben meghatározott jogügyletek egyikét a szétváló társaság megszűnése nélkül, úgy a 17. cikk (1) bekezdése c) pontjának kivételével az I., II. és III. fejezet rendelkezéseit kell alkalmazni.”

B. Az olasz jog

17. A codice civile (polgári törvénykönyv) „Hitelezői kifogás” című 2503. cikke a következőképpen rendelkezik:

„Az egyesülés kizárólag a 2502-bis. cikkben előírt utolsó nyilvántartásba vételi kötelezettség teljesítésétől számított hatvan nap elteltével hajtható végre, hacsak az egyesülésben részt vevő társaságoknak a nyilvántartásba vételt vagy a 2501-ter. cikk harmadik bekezdésében előírt közzétételt megelőzően követeléssel rendelkező hitelezői az egyesülés végrehajtásához hozzá nem járulnak, vagy a hozzájárulást nem adó hitelezők követeléseit ki nem elégítik, vagy az ennek megfelelő összegeket banki letétbe nem helyezik, feltév, hogy egyetlen könyvvizsgáló cég az egyesülésben részt vevő valamennyi társaság tekintetében elkészíti a 2501-sexies. cikkben meghatározott jelentést, és abban a 2501-sexies. cikk hatodik bekezdése értelmében saját felelősségére záradékkal megerősíti, hogy az egyesülésben részt vevő társaságok vagyoni és pénzügyi helyzete a fent említett hitelezők védelme érdekében biztosíték nyújtását nem teszi szükségessé.

Ha egyik ilyen kivétel sem áll fenn, az előző bekezdésben megjelölt hitelezők a fent említett hatvan napos határidőn belül kifogást emelhetnek. Ez utóbbi esetben a 2445. cikk utolsó bekezdése alkalmazandó”.

18. A polgári törvénykönyv „Az egyesülés érvénytelensége” című 2504-quater. cikke a következőket írja elő:

„Az egyesülési okirat érvénytelensége az egyesülési okiratnak a 2504. cikk második bekezdésének megfelelő nyilvántartásba vételét követően nem állapítható meg. Ez a szabály nem érinti az egyesülés következtében kárt szenvedett tagok vagy harmadik személyek esetleges kártérítéshez való jogát”.

19. A polgári törvénykönyv „A szétválás formái” című 2506. cikke szerint:

„A szétválás keretében egy társaság a teljes vagyonát több, már létező vagy újonnan létrehozott társaságra, illetve vagyona egy részét esetlegesen egyetlen társaságra, továbbá az ennek megfelelő részvényeket vagy üzletrészeket a részvényeseire ruházza.

A készpénzfizetés akkor lehetséges, amennyiben annak összege nem haladja meg a kiosztott részvények vagy üzletrészek névértékének 10%-át. Egyhangú egyetértés mellett engedélyezett továbbá, hogy egyes részvényesek nem a szétválásban kedvezményezett társaságainak részvényeiből vagy üzletrészeiből részesülnek, hanem a szétváló társaság részvényeit vagy üzletrészeit kapják meg.

A szétváló társaság a szétválás keretében vagy eljár a végelszámolással történő megszűnése érdekében, vagy folytatja a tevékenységét.

A szétválásban nem vehetnek részt a felszámolás alatt álló olyan társaságok, amelyek aktív vagyonának elosztása megkezdődött.”

20. A polgári törvénykönyv „Alkalmazandó szabályok” című 2506-ter. cikke a következőket írja elő:

„A 2501-septies., 2502., 2502-bis., 2503., 2503-bis., 2504., 2504-ter., 2504-quater. cikk, a 2505. cikk első és második bekezdése, a 2505-bis. és a 2505-ter. cikk a szétválásra is alkalmazandó. Az ezekben a cikkekben szereplő, az egyesülésre történő valamennyi hivatkozás alatt a szétválást is érteni kell.”

21. A polgári törvénykönyv „A szétválás joghatásai” című 2506-quater. cikke utolsó bekezdése szerint:

„Mindegyik társaság a részére juttatott saját tőke vagy annak megmaradt része tényleges értékének erejéig egyetemlegesen helytáll a szétváló társaság olyan tartozásaiért, amelyeket nem egyenlít ki az a társaság, amelyet az adott tartozás terhel”.

22. A polgári törvénykönyv „A megtámadási keresetről” című 2901. cikke szerint:

„A hitelező feltételhez vagy határidőhöz kötött követelés esetén is jogosult kérni a vagyonátruházás hatálytalanságának vele szemben történő megállapítását, ha az adós a vagyonátruházással e hitelező érdekeit sérti, feltéve hogy teljesülnek a következő feltételek:

1) az adós tudott arról, hogy a vagyonátruházás a hitelező érdekeit sérti, vagy – amennyiben a vagyonátruházás a követelés keletkezését megelőzően történt – a vagyonátruházás eleve, szándékosan azt a célt szolgálta, hogy az ilyen követelés teljesítését meghiúsítsa;

2) visszterhes vagyonátruházás esetén pedig a harmadik személy tudott az érdeksérelemről, és – amennyiben a vagyonátruházás a követelés keletkezését megelőzően történt – az eleve, szándékosan az ilyen követelés teljesítésének meghiúsítását szolgáló vagyonátruházásban részt vett.

[…]”

23. A polgári törvénykönyv 2902. cikkének első bekezdéséből következik, hogy ha az adós vagyonának – a hitelezőt megillető, az adós teljes vagyonából álló általános vagyoni biztosítékot csökkentő – átruházása hatálytalanságának megállapítása iránti hitelezői kérelemnek a bíróság helyt adott, e hitelező „a vagyonszerző harmadik személyekkel szemben a megtámadott vagyonátruházás tárgyát képező vagyontárgyakra végrehajtási eljárást indíthat vagy e vagyontárgyak megóvása céljából biztosítási intézkedést kérhet”.

24. Végül a polgári törvénykönyv 2903. cikkéből következik, hogy a megtámadási keresetre a vagyonátruházástól számított ötéves elévülési határidő vonatkozik.

III. Az alapjogvita alapjául szolgáló tényállás, az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések és a Bíróság előtti eljárás

25. A Costruzioni Ing. Iandolo Srl szétválás keretében egy 2009. szeptember 16-i közjegyzői okirattal vagyona egy részét az e célból alapított I.G.I. Srl társaságra ruházta át.

26. Mivel úgy vélték, hogy e szétválás révén a Costruzioni Ing. Iandolo elveszítette a vagyona jelentős részét, és hogy ezután ez utóbbi tulajdonában csak gyenge minőségű földterületek maradtak, Maria Grazia Cicenia, valamint Mario Di Pierro, Salvatore de Vito és Antonio Raffaele keresetet indított a Tribunale di Avellino (avellinói bíróság, Olaszország) előtt, amelynek keretében nyilatkoztak arról, hogy a Costruzioni Ing. Iandolo hitelezői. A felperesek elsődlegesen a polgári törvénykönyv 2901. cikke alapján megtámadási keresetet, avagy *actio paulinát* nyújtottak be, amelyben kérték a szétválási okirat hatálytalanságának velük szembeni megállapítását. Másodlagosan a felperesek kérték a Costruzioni Ing. Iandolóval szemben fennálló követeléseikre vonatkozóan a Costruzioni Ing. Iandolo és az I.G.I. egyetemleges felelősségének a polgári törvénykönyv 2506-quater. cikkének harmadik bekezdése alapján történő megállapítását.

27. A Tribunale di Avellino (avellinoi bíróság) 2015. december 11-én kihirdetett ítéletében helyt adott a felperesek elsődleges kérelmének, és megállapította, hogy a szétválási okiratban foglalt vagyonátruházás a felperesekkel szemben, és „a jelenleg is az [I.G.I.] tulajdonát képező, a hatálytalanná nyilvánított okiratban szereplő vagyontárgyakra tekintettel hatálytalan.”

28. Az I.G.I. és a Costruzioni Ing. Iandolo ezzel az ítélettel szemben a Corte d'Appello di Napolihoz (nápolyi fellebbviteli bíróság, Olaszország) fellebbezést nyújtott be, amelyben többek között a hitelezők által indított *actio paulina* elfogadhatatlanságára hivatkoztak azzal az indokkal. hogy a szétválásban részt vevő társaságok hitelezői számára kizárólag a kifogásnak a polgári törvénykönyv 2503. cikkében meghatározott jogi útja áll rendelkezésre, e kifogás hiányában a szétválás joghatásai a hitelezőkkel szemben is állandósulnak. E társaságok emellett azt állítják, hogy a polgári törvénykönyv 2504-quater. cikke kizárja a szétválás érvénytelenségének a nyilvántartásba vételt követő megállapítását.

29. A kérdést előterjesztő bíróság ezzel kapcsolatban rámutat, hogy a polgári törvénykönyv 2503. és 2504 quater. cikke a hatodik irányelv 12. és 19. cikkét ülteti át a nemzeti jogba.

30. Közelebbről, egyfelől ezen irányelv 12. cikkének – amely előírja a tagállamok számára, hogy érdekeik megfelelő védelmének rendszerét biztosítsák a szétválásban részt vevő társaságok olyan hitelezőinek, akiknek követelései megelőzik a szétválási terv közzétételét, és nem váltak még esedékessé a közzététel időpontjában – végrehajtása érdekében az olasz jogalkotó előírta, hogy a szétválást megelőzően követeléssel rendelkező hitelezők a szétválásról szóló határozat utolsó nyilvántartásba vételétől számított hatvan napon belül a szétválással szemben kifogást terjeszthetnek elő. Ugyanezen célból az olasz jogalkotó azt is előírta, hogy a szétválásban részt vevő mindegyik társaság a részére juttatott saját tőke vagy annak megmaradt része tényleges értékének erejéig egyetemlegesen helytáll a szétváló társaság olyan tartozásaiért, amelyeket nem egyenlít ki az a társaság, amelyet az adott tartozás terhel.

31. Másfelől, a hatodik irányelvnek a szétválások érvénytelenségét szabályozó 19. cikke teljesítése érdekében az olasz jogalkotó úgy rendelkezett, hogy a szétválási okirat érvénytelensége az okirat nyilvántartásba vételét követően nem állapítható meg.

32. A kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy a hatodik irányelv tizenegyedik preambulumbekezdéséből következik, hogy ezen irányelv egyik célkitűzése a szétválásban részt vevő társaságok között, az érintett társaságok és harmadik személyek, illetve a részvényesek között fennálló kapcsolat jogbiztonságának biztosítása. A kérdést előterjesztő bíróság e célkiűzés alapján arra az álláspontra helyezkedett, hogy az említett irányelv 12. cikkét, mivel a hitelezői érdekek védelmének egyik eszközét szabályozza, úgy kell értelmezni, hogy megtiltja az ugyanezen cél megvalósítására irányuló egyéb jogorvoslat gyakorlását, ha az említett hitelezők nem vették igénybe az e rendelkezésben szabályozott védelmi eszközöket. Emellett a kérdést előterjesztő bíróság azt is megemlíti, hogy a szétválás érvénytelenségére vonatkozóan a hatodik irányelv 19. cikkében előírt rendszer korlátozása azt is jelentheti, hogy egy, a szétválásban részt vevő társaság hitelezői nem nyújthatnak be *actio paulinát*, ha a szétválás hatályba lépett, mivel egy ilyen keresetet az ezen irányelv értelmében vett semmisség következményének kell tekinteni.

33. Mindazonáltal a kérdést előterjesztő bíróság rámutat arra, hogy a hatodik irányelv 12. cikkében nincs olyan rendelkezés, amely kizár bármilyen, az adós vagyonán fennálló, a hitelezőket megillető biztosíték megóvására irányuló további keresetindítást. Hangsúlyozza továbbá az érvénytelenség megállapítása iránti kereset és az *actio paulina* között a belső jogban fennálló különbségeket is.

34. E körülmények között a Corte d'Appello di Napoli (nápolyi fellebbviteli bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) A szétváló társaság olyan hitelezői, amelyeknek követelései a szétválást megelőzően keletkeztek, és amelyek az olasz polgári törvénykönyv 2503. cikkén alapuló kifogás jogorvoslati eszközével (tehát a hatodik irányelv 12. cikkének alkalmazása céljából bevezetett jogvédelmi eszközzel) nem éltek, a szétválás végrehajtását követően indíthatnak-e az olasz polgári törvénykönyv 2901. cikkén alapuló megtámadási keresetet [vagy *actio paulinát*] a szétválás velük szembeni hatálytalanságának bíróság

általi megállapítása céljából, vagyis annak érdekében, hogy a kielégítési sorrendben az egy vagy több kedvezményezett társaság hitelezőivel szemben elsőbbséget élvezzenek, valamint hogy e társaságok tagjait a kielégítési sorrendben megelőzzék?

2) [A hatodik] irányelv 19. cikkében foglalt »érvénytelenség« fogalma kizárólag a szétválási okirat érvényességét érintő vagy azokra a keresetekre is utal-e, amelyek a szétválási okirat érvényességét nem érintik, azonban annak relatív hatálytalanságát vagy alkalmazhatatlanságát idézik elő?"

35. Írásbeli észrevételeket az I.G.I. és a Costruzioni Ing. Iandolo, valamint az Európai Bizottság terjesztett elő.

36. A 2019. június 5-i tárgyaláson ugyanezen felek képviselői terjesztettek elő szóbeli észrevételeket.

IV. Elemzés

A. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések elfogadhatóságáról

1. A követelések fennállásáról

37. Az I.G.I. és a Costruzioni Ing. Iandolo írásbeli észrevételeiben[9] azt állítja, hogy az előzetes döntéshozatal iránti kérelem elfogadhatatlan, mivel a feltett kérdések nem relevánsak. Az *actio paulina* ugyanis, amelyet az alapeljárás felperesei indítottak, a követeléseik megszűnése miatt okafogyottá vált.

38. Véleményem szerint ez az érv nem célravezető. A Bíróság ítélkezési gyakorlatából egyértelműen kitűnik, hogy a Bíróság az uniós jogszabályok értelmezéséről kizárólag a nemzeti bíróságok által elé terjesztett tények alapján határozhat.[10] Más szavakkal: a Bíróságot kötik a kérdést előterjesztő bíróság által előterjesztett tények.

39. Márpedig az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból nem következik, hogy az alapeljárás felperesét illető követelések megszűnése miatt az alapeljárásban vitatott *actio paulina* okafogyottá vált.

40. Emellett a nemzeti bíróságok és a Bíróság között az EUMSZ 267. cikk szerinti szoros együttműködés keretében, mely a feladatmegosztáson alapul, kizárólag az alapügyben eljáró és a meghozandó bírósági határozatért felelős nemzeti bíróság feladata, hogy az ügy sajátosságaira tekintettel megítélje mind az előzetes döntéshozatalra utaló határozat szükségességét az ügydöntő határozat meghozatala szempontjából, mind a Bíróság elé terjesztett kérdések relevanciáját.[11]

41. Ezzel összefüggésben emlékeztetnem kell arra, hogy az uniós jogra vonatkozó előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések releváns voltát vélelmezni kell. A Bíróság csak akkor utasíthatja el a nemzeti bíróság előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéséről való határozathozatalt, ha valamely uniós jogi szabály kért értelmezése vagy érvényességének kért értékelése nyilvánvalóan semmilyen összefüggésben nincs az alapügy tényállásával vagy tárgyával, ha a probléma hipotetikus jellegű, vagy ha nem állnak a Bíróság rendelkezésére azok a ténybeli és jogi elemek, amelyek szükségesek ahhoz, hogy az elé terjesztett kérdésekre hasznos választ adhasson.[12]

9 A Bizottság ugyanezt az érvet hozta fel a tárgyaláson megfogalmazott szóbeli észrevételeiben.

10 Lásd ebben az értelemben: 2014. május 22-i Érsekcsanádi Mezőgazdasági ítélet (C-56/13, EU:C:2014:352, 53. pont).

11 Lásd többek között: 1988. április 21-i Pardini ítélet (338/85, EU:C:1988:194, 8. pont); 2017. október 26-i Argenta Spaarbank ítélet (C-39/16, EU:C:2017:813, 37. pont); legutóbb: 2018. október 4-i Kantarev ítélet (C-571/16, EU:C:2018:807, 42. pont). Ugyanígy, kizárólag a nemzeti bíróság hatáskörébe tartozik az előzetes döntéshozatal iránti kérelmének visszavonása akkor, ha úgy találja, hogy ilyen határozat már nem szükséges az alapügy eldöntéséhez (2001. május 17-i TNT Traco ítélet (C-340/99, EU:C:2001:281, 34. pont).

12 Lásd legutóbb: 2019. május 16-i Plessers ítélet (C-509/17, EU:C:2019:424, 27. pont); 2019. május 23-i Fülla ítélet (C-52/18, EU:C:2019:447, 25. pont); 2019. június 5-i GT ítélet (C-38/17, EU:C:2019:461, 23. pont).

42. Márpedig a jelen ügyben e feltételek egyike sem bizonyosodott be. Az előterjesztő bíróság a határozatában rámutatott, hogy az alapeljárás felei olyan rendelkezések alkalmazását kérték, amelyek a hatodik irányelvet ültetik át a nemzeti jogba, és ezáltal világosan bemutatta azokat az okokat, amelyek miatt az alapügy megoldása szempontjából relevánsnak és szükségesnek találja az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre adott válaszokat.

2. A hatodik irányelv hatályáról

43. Először is megjegyzem, hogy a hatodik irányelv címéből kitűnik, hogy a részvénytársaságok szétválására vonatkozik. Hasonlóképpen, ezen irányelvnek a harmadik irányelv 1. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben értelmezett 1. cikke szerint a hatodik irányelvet Olaszország vonatkozásában a részvénytársaságokra („società per azioni") kell alkalmazni. Márpedig a Costruzioni Ing. Iandolo nem részvénytársaság, hanem korlátolt felelősségű társaság („società a responsabilità limitata"). Első pillantásra ebből arra lehetne következtetni, hogy a hatodik irányelv nem alkalmazható az alapügyre, így az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre nem kell válaszolni.

44. Ezenkívül a Bizottság úgy véli, hogy a hatodik irányelv a 21. cikkének a 2. cikke (1) bekezdésével összefüggésben értelmezett (1) bekezdése alapján csak a szétváló társaság „összes (aktív és passzív) vagyoná[nak]" a szétválás során az újonnan alapított társaságra történő átruházására lehet alkalmazni. Márpedig az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy a Costruzioni Ing. Iandolo vagyonának csak egy részét ruházták át az I.G.I.-re.

45. Hasonlóképpen, de ezúttal a szétválásban kedvezményezett társaságok számával kapcsolatban a hatodik irányelv 2. cikkének (1) bekezdése és 21. cikkének (1) bekezdése a szétválást olyan jogügyletként határozza meg, amelynek révén a szétváló társaság vagyonát több társaságra ruházza át. Márpedig, a kérdést előterjesztő bíróság pontosítása szerint a szétváló társaság a jelen ügyben a vagyonát csak egyetlen társaságra ruházta át.

46. Ebből következően a hatodik irányelv értelmezésére vonatkozó jelen előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre nem kellene választ adni, mivel ezen irányelvet nem lehet az alapügyben alkalmazni.

47. Azonban a Bíróság ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy e bíróságnak van hatásköre az EUMSZ 267. cikke alapján az uniós jog értelmezésére, ha a kérdéses helyzetre közvetlenül az uniós jog nem alkalmazandó, de a nemzeti jogalkotó valamely irányelv rendelkezéseinek a nemzeti jogba való átültetése során úgy határozott, hogy a kizárólag nemzeti jogi tényállások és az irányelv hatálya alá tartozó tényállások esetében azonos bánásmódot alkalmaz, és a nemzeti jogi előírásokat ezért a közösségi joghoz igazítja.[13] Amikor ugyanis egy belső jogszabály az uniós jog hatálya alá nem tartozó helyzetekre adott megoldásai tekintetében összhangban van az uniós joggal, egyértelmű uniós érdek, hogy az uniós jogból vett rendelkezéseket vagy fogalmakat egységesen értelmezzék a jövőbeli eltérő értelmezések veszélyének elkerülése végett, függetlenül attól, hogy milyen körülmények között alkalmazzák azokat.[14]

48. Márpedig az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy az olasz polgári törvénykönyv 2503. és 2504-quater. cikke, a 2506-ter. cikkének utolsó bekezdése és a 2506-quater. **c** ikkének utolsó bekezdése az 1991. január 16-i decreto legislativo n. 22 – Attuazione delle direttive n. 78/855/CEE e n. 82/891/CEE in materia di fusioni e scissioni societarie, ai sensi dell'art. 2, comma 1, della legge 26 marzo 1990, n. 69 (az egyesülésekről és a szétválásokról szóló 78/855/EGK irányelvnek és a 82/891/EGK irányelvnek az 1990. március 26-i 69. sz. törvény 2. cikkének (1) bekezdésével

13 Lásd: 1997. július 17-i Leur-Bloem ítélet (C-28/95, EU:C:1997:369, 34. pont).

14 Lásd ebben az értelemben: 2011. december 21-i Cicala ítélet (C-482/10, EU:C:2011:868); 2012. október 18-i Nolan ítélet (C-583/10, EU:C:2012:638, 45. pont); 2016. november 15-i Ullens de Schooten ítélet (C-268/15, EU:C:2016:874, 53. pont).

összhangban történő végrehajtásáról szóló 22. sz. felhatalmazáson alapuló törvényerejű rendelet),[15] rendelkezéseinek megfelelően, amint arra végül a Bizottság rámutat, a hatodik irányelvet átülteti a nemzeti jogba. Ez utóbbi egyébként azt hangsúlyozza, hogy ez a felhatalmazáson alapuló törvényerejű rendelet a hatodik irányelvben foglalt szabályok kiterjesztését a részvénytársaságokon túlmenően a társaságok valamennyi típusára is kifejezetten előírja.

49. Ezenkívül a kérdést előterjesztő bíróság pontosítja, hogy a polgári törvénykönyv 2506. cikke értelmében a szétválás teljesnek tekinthető – ha a szétváló társaság a teljes vagyonát egy vagy több társaságra átruházza –, vagy részleges – amikor a szétváló társaság vagyonának csak egy részét ruházza át egyetlen újonnan létrehozott társaságra. Ezért a polgári törvénykönyvnek a hatodik irányelv átültetésére vonatkozó rendelkezéseket tartalmazó 2503. és a 2504-quater. cikkét, a 2506-ter. cikkének utolsó bekezdését és a 2506-quater. cikkének utolsó bekezdését az olasz jogban azokra a szétválásokra is alkalmazni kell, amelyek révén a szétváló társaság vagyonának csak egy részét ruházza át egyetlen társaságra.

50. Ráadásul ez a megoldás azért is logikusnak tűnik számomra, mivel lehetővé teszi a szétválás szabályainak egyazon tagállamban, a társaságok és a szétválás valamennyi típusát illetően történő egységesítését.[16]

51. Véleményem szerint ebből következően az olasz jogalkotó szándéka a részvénytársaságok kivételével valamennyi társaság – akár teljes, akár részleges –szétválására vonatkozó belső jogi szabályozásnak a hatodik irányelvben szabályozott rendszerhez való igazításra irányult, és így a Bíróság hatáskörrel rendelkezik az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések megválaszolására.

52. Ezt a következtetést nem vonja kétségbe a hatodik irányelv 25. cikkének a Bizottság által az írásbeli észrevételeiben javasolt értelmezése. Ez a rendelkezés lehetővé teszi a tagállamok számára ezen irányelv alkalmazását olyan esetekben, amikor a szétváló társaság nem szűnik meg a szétválás következtében, hanem jogilag fennmarad. A Bizottság szerint ez nem jelenti azt, hogy a tagállam figyelmen kívül hagyhatja a teljes vagyon átruházására vonatkozó feltételt. Így korlátozott a tagállamok lehetősége arra, hogy kiterjesszék a hatodik irányelv hatályát: szétválás akkor valósulhat meg a szétváló társaság megszűnése nélkül, ha a szétváló társaság a teljes vagyonát átruházza a kedvezményezett társaságokra. A tagállamok nem alkalmazhatják ezen irányelv szabályait azon szétválási műveletekre, amelyek nem járnak a szétváló társaság valamennyi aktív és passzív vagyonának átruházásával.

53. Ez az érvelés számomra nem meggyőző. Egyrészről a hatodik irányelv 25. cikkét véleményem szerint szó szerint kell értelmezni. E cikk szerint, ha egy nemzeti jogalkotó úgy dönt, hogy a szétválás fogalmát kiterjeszti azokra az esetekre is, amikor a szétváló társaság fennmarad, ezeket az ügyleteket ezen irányelv rendelkezéseinek hatálya alá kell vonni. A hatodik irányelv 25. cikke azonban nem jelenti azt, hogy a nemzeti jogalkotó nem hivatkozhat e rendelkezésekre az irányelv hatálya alá nem tartozó helyzetek rendezése érdekében.

15 A GURI 1991. január 23-i 19. száma.

16 Egyes szerzők számára ez a megoldás lehetőséget ad a „kétsebességű társasági jog” elkerülésére, lásd: Guyon, Y., „La coordination communautaire du droit français des sociétés”, *RTD Eur*, 1990, 241. o. Ezzel kapcsolatban hangsúlyoznom kell, hogy más tagállamok is ezt a megoldást választották a hatodik irányelv átültetése során. Szemléltető példaként lásd: Franciaországban a loi n° 88/17, du 5 janvier 1988, relative aux fusions et aux scissions de sociétés commerciales et modifiant la loi n° 66/537, du 24 juillet 1966, sur les sociétés commerciales (a kereskedelmi társaságok egyesüléséről és szétválásáról, valamint az 1966. július 24-i 66/537 törvény módosításáról szóló, 1988. január 5-i 88/17. sz. törvény, JORF, 1988. január 6., 227. o.); Németországban az 1991. április 5-i Gesetz über die Spaltung der von der Treuhandanstalt verwalteten Unternehmen (SpTrVG) (a Treuhandanstalt által kezelt társaságok felosztásáról szóló törvény, BGBl. 1991. I.,854. o.); Spanyolországban az 1989. július 25-i Ley 19/89 de reforma parcial y adaptación de la legislación mercantil a las Directivas de la Comunidad Económica Europea (CEE) en materia de Sociedades (a kereskedelmi jogszabály részleges reformjáról és az Európai Gazdasági Közösség [EGK] társasági jogi irányelveihez való igazításáról szóló, 19/89. sz. törvény, az 1989. július 27-i BOE 178. száma, 24085. o.) és Lengyelországban a 2000. szeptember 15-i kodeks spółek handlowych (a gazdasági társaságokról szóló törvénykönyv; Dz. U. 2000, 94. szám, 1037. alszám), különösen e törvénykönyv 529. cikke.

54. Másrészről, ami még ennél is fontosabb, kizárólag a nemzeti jogalkotó hatáskörébe tartozik a *nemzeti jogban* azon szétválási műveleteknek a hatodik irányelvhez történő hozzáigazítása, amelyek nem foglalják magukban a szétváló társaság teljes aktív és passzív vagyonának átruházását. Az uniós jog hatálya alá nem tartozó területeken a tagállamok szabadon dönthetnek arról, hogy megfelelnek-e az uniós jog által elfogadott megoldásoknak. A tagállamok e lehetőségét, hogy az uniós jog hatálya alá nem tartozó ügyekben e jog megoldásaira hivatkozzanak, nem lehet korlátozni, kivéve ha ez a hivatkozás a hatodik irányelv céljainak elérését veszélyeztetheti.

55. Márpedig számomra nem tűnik úgy, hogy a hatodik irányelvben előírt megoldásoknak a nemzeti jogban az ezen irányelv hatálya alá nem tartozó helyzetek vonatkozásában történő átvétele veszélyeztetné az uniós jogalkotó által ezen irányelvben kitűzött célok megvalósítását.

56. Ezért véleményem szerint az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéseket elfogadhatóknak kell tekinteni.

B. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

1. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésről

57. Előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésével az előterjesztő bíróság arra vár választ, hogy a hatodik irányelv 12. cikkét úgy kell-e értelmezni, hogy a szétváló társaság olyan hitelezői számára, amelyeknek követelései a szétválást megelőzően keletkeztek, megtiltja, hogy a szétválás végrehajtását követően az alapeljárásban vitatotthoz hasonló *actio paulinát* indítsanak, ha nem vették igénybe az e rendelkezés alkalmazásában bevezetett jogvédelmi eszközt.

58. A hatodik irányelv 12. cikkének (1) bekezdése arra kötelezi a tagállamokat, hogy érdekeik megfelelő védelmét biztosítsák a szétválásban részt vevő társaság olyan hitelezőinek, akiknek követelései megelőzik a szétválási terv közzétételét, és nem váltak még esedékessé a közzététel időpontjában. Ebből a célból a tagállamoknak *legalább* arról kell rendelkezniük, hogy az ilyen hitelezők jogosultak legyenek megfelelő biztosítékokra, ha a szétváló társaságnak és a szétválásban kedvezményezett társaságoknak a pénzügyi helyzete az ilyen védelmet szükségessé teszi. Vagylagosan a tagállamok egy, a szétválásban kedvezményezett társaságoknak a szétváló társaság kötelezettségeiért fennálló egyetemleges felelősségi rendszer létrehozása mellett is dönthetnek. A hatodik irányelv 12. cikke (7) bekezdésének rendelkezése szerint ugyanakkor a tagállamok az (1) bekezdésben ismertetett, a hitelezők védelmét szolgáló szabályokat a szétválásban kedvezményezett társaságok egyetemleges felelősségéhez köthetik. Ebben az esetben a kedvezményezett társaságok egyetemes felelőssége a rájuk átruházott nettó vagyonra korlátozódik.

59. E rendelkezések alapján három észrevételt kell tennem. Mindenekelőtt a hatodik irányelv 12. cikkének a hitelezők érdekei védelmének biztosítására irányuló követelménye minimumkövetelmény. A „legalább” fordulat ugyanis azt jelzi, hogy a tagállamoknak tiszteletben kell tartaniuk a hitelezők érdekei védelmének bizonyos minimális szintjét oly módon, hogy a megjelölt helyzetben biztosítékokat nyújtanak részükre, anélkül azonban, hogy e védelmi intézkedésre kellene szorítkozniuk. A hatodik irányelv 12. cikke nem tartalmazza a hitelezők érdekeinek védelme céljából bevezethető eszközök kimerítő felsorolását.[17]

17 Anélkül azonban, hogy – amint arra a jelen indítvány 67–69. pontjában rámutattam – a tagállamok teljes szabadságot kapnának az egyazon célokra vonatkozó eszközök bevezetésében.

60. Ezt követően a hatodik irányelv előírja a tagállamok számára, hogy a hitelezők érdekeinek megfelelő védelmére irányuló e rendszer kizárólag azon hitelezők számára vezethető be, akiknek a követelései megelőzik az egyesülési terv közzétételét, és nem váltak még esedékessé a közzététel időpontjában. Ezzel szemben azon hitelezők érdekei esetén, akiknek a követelései megelőzik az egyesülési terv közzétételét, és a közzététel időpontjában már esedékessé váltak, ezen irányelv nem ír elő külön, a hitelezői érdekek védelmét szolgáló eszközöket. E cikkből ebben az esetben még az is következik, hogy míg a tagállamok bizonyos követelések típusaira vonatkozóan kötelesek védelmi eszközök bevezetésére, a nemzeti jogalkotók a nemzeti jogban más, a hatodik irányelv rendelkezéseinek hatálya alá nem tartozó követeléstípusokra is alkalmazhatnak védelmi intézkedéseket.

61. Végül a hatodik irányelv 12. cikkéből kifejezetten következik, hogy a szétválásban kedvezményezett társaságok egyetemleges felelősségi szabályainak végrehajtása nem zárja ki a hitelezők érdekeinek védelmét szolgáló egyéb intézkedéseket. A különböző védelmi eszközök kombinációja csak a kedvezményezett társaságok egyetemleges felelősségének a nettó vagyonra történő korlátozását teszi lehetővé. A szétválásban kedvezményezett vállalkozások közötti egyetemleges felelősség szabályainak végrehajtása nem akadályozhatja meg a hitelezők védelmét szolgáló egyéb intézkedések bevezetését.

62. Ebből következik, hogy – az I.G.I. és a Costruzioni Ing. Iandolo állításával ellentétben – a hatodik irányelv 12. cikke nem ír elő olyan „zárt védelmi rendszert” amelyen túl a tagállamok már nem hozhatnak kiegészítő intézkedéseket a hitelezők érdekeinek védelme érdekében. Ez a rendelkezés főszabály szerint nem zárja ki, hogy a tagállamok a szétválásban részt vevő társaságok hitelezői védelmét szolgáló további intézkedéseket tartsanak fenn vagy fogadjanak el.

63. Hasonlóképpen, a kérdést előterjesztő bíróság javaslatával ellentétben, a hatodik irányelv 12. cikkének egyetlen rendelkezése sem teszi a hitelezők érdekeinek védelmét szolgáló kiegészítő ezen intézkedéseknek a végrehajtását az említett irányelvben szabályozott eszközök előzetes igénybevételétől függővé. Ezért az a véleményem, hogy a tagállamok a hatodik irányelvben kifejezetten előírt intézkedések mellett szabadon vezethetnek be a hitelezők érdekeit védő további mechanizmusokat.

64. Márpedig az alapeljárásban vitatott *actio paulinát* meg kell különböztetni a hatodik irányelvben szabályozott eszközöktől. Ez a kereset nem átültető intézkedés, és csak korlátozott számú helyzetben alkalmazható.[18] Ugyanakkor az *actio paulina* az olasz polgári törvénykönyvben szabályozott formájában egy olyan intézkedés, amelynek célja a hitelezők jogainak védelme olyan esetben, amikor az adós valamely jogügylete sértheti az érdekeiket. Ez lehetővé teszi tehát a szétváló társaság hitelezői érdekeinek szélesebb körű védelmét. Véleményem szerint az alapeljárásban vitatott *actio paulina* a hitelezők érdekeinek védelmére szolgáló kiegészítő intézkedés, amelyet nem zár ki a hatodik irányelv 12. cikke.[19]

18 Amennyiben többek között azt feltételezi, hogy a szétválási okiratot az adós csalárd módon kötötte meg, és kárt okozott a hitelezőnek.

19 E tekintetben nincs jelentősége annak, hogy az *actio pauliana* a szétválást megelőző, már lejárt vagy még nem lejárt követelésekre vonatkozik-e. A hatodik irányelv 12. cikke véleményem szerint mindkét esetben lehetővé teszi a hitelezők érdekeit védő intézkedések bevezetését.

65. Így az a véleményem, hogy a hatodik irányelv 12. cikkével főszabály szerint nem ellentétes, hogy egy szétváló társaság olyan hitelezői, akiknek jogai a szétválást megelőzően keletkeztek, a szétválást követően *actio paulinát* indítsanak még akkor is, ha e hitelezők nem vették igénybe az e rendelkezés alkalmazásában a nemzeti jogban szabályozott jogvédelmi eszközt.[20]

66. E ponton azonban pontosítanom kell a hatodik irányelv 12. cikkére vonatkozó értelmezésemet.

67. Véleményem szerint bár a tagállamok elfogadhatnak vagy fenntarthatnak a hitelezők védelmét szolgáló, a hatodik irányelvben előírtaktól eltérő intézkedéseket, ezek az intézkedések azonban nem veszélyeztethetik az irányelvben előírt eredményeket, és ezáltal nem járhatnak a hatékony érvényesülésének sérelmével.

68. Ezzel kapcsolatban emlékeztetek arra, hogy – amint arra a Bizottság a tárgyaláson helyesen rámutatott – a hatodik irányelvnek a nyolcadik preambulumbekezdésével együttesen értelmezett 12. cikke szerint ezen irányelv egyik célja, hogy a szétválásban részt vevő társaságok valamennyi hitelezője számára védelmet biztosítson annak érdekében, hogy a szétválás ne befolyásolja hátrányosan az érdekeiket. Úgy tűnik, hogy a hatodik irányelv 12. cikke, amely a szétválásban részt vevő társaságok hitelezőinek védelméről szól, az érintett hitelezők közötti egyenlőség elvén alapul. Emellett az említett irányelv tizenegyedik preambulumbekezdéséből kitűnik, hogy az irányelv célja még a szétválási műveletek jogbiztonságának biztosítása is.

69. Márpedig, amint azt a kérdést előterjesztő bíróság javasolja, nem zárható ki, hogy az *actio paulinának* a szétváló társaság egyes hitelezői által a szétválásban kedvezményezett társasággal szembeni megindítása veszélyeztetheti a többi hitelező érdekeinek védelmét, akikre szintén vonatkozik a hatodik irányelv 12. cikkében meghatározott védelem, és akik bíztak a szétválás joghatásaiban. Ugyanígy nem zárható ki, hogy egy *actio paulina* megindítása befolyásolhatja a harmadik felek és a szétválásban részt vevő társaságok közötti kapcsolatok jogbiztonságát. Ha ez lenne a helyzet, amit a kérdést előterjesztő bíróság feladata ellenőrizni, az *actio paulina* megindítása veszélyeztetheti a hatodik irányelv által kitűzött célok megvalósítását.

70. Ezért véleményem szerint a hatodik irányelv 12. cikkével főszabály szerint nem ellentétes, hogy egy szétváló társaság olyan hitelezői, akiknek jogai a szétválást megelőzően keletkeztek, egy, az alapeljárásban vitatotthoz hasonló *actio paulinát* nyújtsanak be a szétválás megvalósulását követően még akkor is, ha e hitelezők nem vették igénybe az e rendelkezés alkalmazásában a nemzeti jogban szabályozott jogvédelmi eszközt, feltéve hogy egy ilyen kereset nem veszélyezteti az említett rendelkezéssel érintett többi hitelező védelmét, amit a kérdést előterjesztő bíróságnak kell ellenőriznie.

20 Ezenkívül ismételten hangsúlyoznom kell, hogy úgy látom, hogy a jelen ügyben fennálló helyzetben a szétváló társaság hitelezői védelméhez szükség van az *actio pauliana* általuk történő megindítására. Amint azt a jelen indítvány 51. pontjában kifejtettem, az olasz jogalkotó a szétváló társaság vagyona egy részének egyetlen társaságra történő átruházásával megvalósuló részleges szétválásokat a hatodik irányelv szabályainak hatálya alá szándékozott vonni. Márpedig a hitelezők érdekeinek védelme érdekében az ezen irányelvben előírt egyetemleges felelősségre vonatkozó szabályok a *szétválásban kedvezményezett társaságok* egyetemleges felelősségére vonatkozó szabályokat jelentik, míg az említett irányelv rendelkezései értelmében a tagállamokat nem terheli kötelezettség egyrészt a szétváló társaság, másrészt a szétválásban kedvezményezett társaság között fennálló egyetemleges felelősség bevezetésére. Más szavakkal, ha a részleges szétválásra egyetlen kedvezményezett társaság javára került sor, amint az az alapügyben is történt, a hitelezők érdekeinek védelmére szolgáló, a hatodik irányelvben szabályozott egyik eszköz hatástalanná válik. Véleményem szerint az *actio paulianát* ebben a konkrét esetben egy olyan eszköznek lehet tekinteni, amelynek célja a szétválásban kedvezményezett társaságoknak a hatodik irányelvben szabályozott egyetemleges felelőssége eredménytelenségének kiküszöbölése. A francia jogban szereplő hasonló helyzetre vonatkozóan lásd: Lecourt, B., „De l'utilité de l'action paulienne en droit des sociétés", *Aspects actuels du droit des affaires. Mélanges en l'honneur de Yves Guyon*, Dalloz, Párizs, 2003. E tekintetben kifejtem, hogy az előzetes döntéshozatalra utaló határozat alapján úgy tűnik, hogy az olasz bíróságok elfogadják a szétváló társaság és a szétválásban kedvezményezett társaság közötti egyetemleges felelősségi rendszer kiterjesztését.

2. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdésről

71. Az előterjesztő bíróság az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdéssel azt kérdezi, hogy az irányelv 19. cikke értelmében vett „érvénytelenség” fogalmát úgy kell-e tekinteni, mint amely kiterjed az alapeljárásban vitatotthoz hasonló *actio paulinára*.

72. Először is hangsúlyoznom kell, hogy az „érvénytelenség” fogalmát a hatodik irányelv egyáltalán nem határozza meg. A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatának megfelelően azon kifejezések értelmét és terjedelmét, amelyekre az uniós jog semmilyen meghatározást nem ad, az általános nyelvhasználatban elfogadott szokásos jelentés szerint kell meghatározni, figyelembe véve azon szövegkörnyezetet, amelyben a kifejezéseket használják, és azon szabályozás célkitűzéseit, amelynek e kifejezések részét képezik [21].

73. Az „érvénytelenség” fogalmának szokásos jelentése egy olyan jogügylet szankciójára utal, amely nem felel meg a létrejöttéhez előírt feltételeknek, amely ezen jogügylet megszüntetését vonja maga után, s amely mindenkivel szemben joghatást vált ki. E meghatározást megerősíti az a szövegkörnyezet, amelyben az „érvénytelenség” fogalmát használják, valamint a hatodik irányelv által általában, és 19. cikke által különösen kitűzött célok.

74. Mindenekelőtt a hatodik irányelv 19. cikke előírja azokat a korlátozó feltételeket, amelyeknek a szétválások érvénytelenségére vonatkozó szabályoknak meg kell felelniük. Konkrétan, az érvénytelenné nyilvánítás iránti kereset megindításának rövidebb határideje mellett az említett irányelv 19. cikke (1) bekezdésének b) pontja úgy rendelkezik, hogy a hatályossá vált szétválást csak bizonyos, kimerítő jelleggel felsorolt okból lehet érvénytelenné nyilvánítani. Ezek az okok kizárólag a szétválási okirat létrejöttéhez szükséges feltételek be nem tartására vonatkoznak, mint például az előzetes bírói vagy közigazgatási ellenőrzés megvalósulása, a közokiratba foglalás, a közgyűlés által a szétválási tervre vonatkozóan hozott határozat érvényessége. A szétválásnak a hatodik irányelv 19. cikke értelmében vett érvénytelensége tehát a szétválási okirat létrehozására vonatkozó feltételek megsértésének szankciója.

75. Emellett a hatodik irányelv 19. cikkének, amely korlátozza a szétválás érvénytelenné nyilvánítása iránti kereset megindításának feltételeit, a célja, hogy biztosítsa mind a szétválásban részt vevő társaságok között, mind az ez utóbbiak és harmadik felek között, mind a részvényesek között fennálló kapcsolatok jogbiztonságát, amint az ezen irányelv tizenegyedik preambulumbekezdéséből kitűnik. Megállapítható, hogy a szétválásnak a hatodik irányelv 19. cikke értelmében vett érvénytelensége mindenkivel szemben hatályos.

76. Végül a hatodik irányelv 19. cikke (1) bekezdésének d) pontja azt is előírja, hogy a szétválás érvényesítésének előidézésére alkalmas szabálytalanságokat, amint lehet, orvosolni kell. Így ezen irányelv 19. cikkének célkitűzéséből éppúgy, mint az ez utóbbi által bevezetett szabályokból kitűnik, hogy e rendelkezés célja mindenekelőtt a hatályba lépett szétválási okirat törlésének a megelőzése.

77. Hozzáteszem, hogy az „érvénytelenségnek” a hatodik irányelv 19. cikke értelmében vett fogalma olyan jogügylet szankciójaként történő értelmezését, amelynek a létrehozására vonatkozó feltételek nem teljesültek, ami a törlését eredményezi és mindenkivel szemben joghatásokat vált ki, egyébként az uniós jog egyéb, az „érvénytelenség” fogalmát alkalmazó jogi eszközök, és különösen a társaságok érvénytelenségére vonatkozó első irányelv értelmezése is megerősíti. Az első irányelv 11. cikkének második albekezdése előírja, hogy „[a] […] felsorolt semmisségi okokon kívül a társaságok érvénytelenségét, és relatív érvénytelenségét, illetve érvénytelenné nyilvánítását [helyesen: érvénytelenségi okokon kívül a társaságok nemlétét, abszolút vagy relatív érvénytelenségét, illetve érvénytelenné nyilvánítását] egyéb okok nem indokolhatják”. Az „érvénytelenségnek” az első irányelv

21 Lásd többek között: 2017. október 12-i X ítélet (C-661/15, EU:C:2017:753, 27. pont); 2018. szeptember 20-i 2M-Locatel ítélet (C-555/17, EU:C:2018:746, 36. pont).

11. cikke második albekezdésének értelmében vett fogalma tehát kiterjed a nemlétre, az abszolút vagy relatív érvénytelenségre, illetve érvénytelenné nyilvánításra, mivel mindezek a fogalmak olyan keresetekre utalnak, amelyek a jogügylet megszüntetéséhez törléséhez, vagyis a megsemmisítéséhez vezetnek.

78. Márpedig véleményem szerint a hatodik irányelv 19. cikke értelmében vett érvénytelenség megállapítása iránti kereset a definíciója szerint mind tárgyában, mind joghatásaiban eltér az alapeljárásban vitatotthoz hasonló *actio paulinától*.

79. Egyfelől a kérdést előterjesztő bíróság az előzetes döntéshozatalra utaló végzésében megállapítja, hogy a polgári törvénykönyv 2901. cikkének előírása szerint a hitelezők kérhetik az őket *megkárosító* vagyonátruházások hatálytalanságának velük szemben történő megállapítását. Így, míg az érvénytelenség megállapítása iránti kereset célja a szétválási okirat létrehozására vonatkozó feltételek megsértésének szankcionálása, az alapeljárásban hasonló vitatott *actio paulinának* egyetlen célja azon hitelezők védelme, akinek a jogait a szétválás megsértette. Másfelől, míg az érvénytelenség megállapítása iránti kereset a szétválás megsemmisítését vonja maga után, és mindenkivel szemben hatályos, az alapeljárásban vitatotthoz hasonló *actio paulinának* csak az a joghatása, hogy a szétválási okirat a hitelezővel szemben érvényesíthetetlenné válik, mivel ezen okirat elveszíti joghatásait a keresetet megindító *hitelezővel szemben*.

80. Ezért véleményem szerint a hatodik irányelv 19. cikke szerinti érvénytelenség megállapítása iránti kereset és az alapeljárásban vitatotthoz hasonló *actio paulinát* nem lehet összetéveszteni egymással.

81. E tekintetben hozzáteszem, hogy a (EU) 2015/848 rendelet[22] 7. cikke (2) bekezdésének m) pontjának rendelkezése szerint az eljárás megindításának helye szerinti állam joga határozza meg többek között a hitelezők összességének hátrányt okozó jogügyletek semmisségére és végrehajthatatlanságára vonatkozó szabályokat. Ebben az esetben a semmisség és a végrehajthatatlanság azonos elbírálás alá esik. Ebből arra következtetek, hogy ha az uniós jogalkotó ugyanazon szabályokat szándékozik alkalmazni egy jogügylet semmisségére és végrehajthatatlanságára, azt külön hangsúlyozza. A hatodik irányelv 19. cikkében nem ez történt.

82. Ezenkívül arra is rámutatok, hogy az *actio paulinának* a hatodik irányelv 19. cikkének értelmében vett érvénytelenség megállapítása iránti keresetként történő minősítése azzal a következménnyel járna, hogy az *actio paulina* megindítása hatástalanná válna. Mivel az *actio paulina* nem szolgál a szétválási okirat létrejöttéhez szükséges feltételek be nem tartásának szankcionalizálására, ezért soha nem vonatkozhat a hatodik irányelv 19. cikke (1) bekezdésének b) pontjában meghatározott érvénytelenségi esetekre. Ebből következik, hogy az említett irányelv 19. cikke (1) bekezdésének b) pontja értelmében egy érvénytelenség megállapítása iránti keresetként kezelt *actio paulinát* már nem lehetne megindítani azután, hogy a szétválás hatályba lépett. Márpedig egy *actio paulina*, amelynek feltétele a vagyonátruházás, szükségszerűen későbbi, mint a szétválás hatálybalépése. Ezért ez az eszköz nem lenne érvényesíthető.[23]

83. Emellett ellentmondásos lenne az *actio paulinát*, amely megindításának érvényes vagyonátruházási jogügylet a feltétele, olyan érvénytelenség megállapítása iránti keresettel egyenértékűnek tekinteni, amelynek célja éppen az ilyen jogügylet érvénytelenségének szankcionálása.

84. Így az alapeljárásban vitatotthoz hasonló *actio paulinát* nem lehet egy tekintet alá vonni a hatodik irányelv 19. cikkének értelmében vett érvénytelenség megállapítása iránti keresettel.

22 A fizetésképtelenségi eljárásról szóló, 2015. május 20-i európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2015. L 141., 19. o.; helyesbítés: HL 2016. L 349., 40. o.).

23 Egy ilyen megoldás nem elfogadható, különösen akkor, ha az *actio pauliana* orvosolja azt a helyzetet, amikor az uniós jogban előírt egyes védelmi eszközök, mint amilyen a szétválásban kedvezményezett társaságok egyetemleges felelőssége, hatástalanok maradnak.

85. Ezért az a véleményem, hogy a hatodik irányelv 19. cikkét úgy kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes, hogy egy szétváló társaság olyan hitelezői, akiknek jogai a szétválást megelőzően keletkeztek, a szétválás megvalósítását követően az alapeljárásban vitatotthoz hasonló *actio paulinát* indítsanak, amely nem kezelhető az ezen irányelv értelmében vett érvénytelenség megállapítása iránti keresetként.

V. Végkövetkeztetés

86. A fenti megfontolások összességére figyelemmel azt javaslom a Bíróságnak, hogy a Corte d'appello di Napoli (nápolyi fellebbviteli bíróság, Olaszország) által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre a következő választ adja:

1) A 2007. november 13-i 2007/63/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel módosított, a Szerződés 54. cikke (3) bekezdésének g) pontja alapján a részvénytársaságok szétválásáról szóló, 1982. december 17-i 82/891/EGK hatodik tanácsi irányelvnek a 21. és 22. cikkével összefüggésben értelmezett 12. cikkét úgy kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes, hogy egy szétváló társaság olyan hitelezői, akiknek jogai az e társaság szétválását megelőzően keletkeztek, az alapeljárásban vitatotthoz hasonló *actio paulinát* indítsanak a szétválás megvalósulását követően, még akkor is, ha e hitelezők nem vették igénybe a 2007/63 irányelvvel módosított 82/891 hatodik irányelvet a nemzeti jogba történő átültetés keretében szabályozott, a szétválás velük szemben való érvényesíthetetlenségének megállapítására irányuló jogvédelmi eszközt, feltéve hogy egy ilyen kereset nem veszélyezteti az említett rendelkezéssel érintett többi hitelező védelmét.

2) A 2007/63 irányelvvel módosított 82/891 hatodik irányelvnek a 21. és 22. cikkével összefüggésben értelmezett 19. cikkét úgy kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes, hogy egy szétváló társaság olyan hitelezői, akiknek jogai e társaság szétválását megelőzően keletkeztek, az alapeljárásban vitatotthoz hasonló *actio paulinát* indítsanak a szétválás megvalósulását követően, mivel az *actio paulina* nem kezelhető az említett irányelv értelmében vett érvénytelenség megállapítása iránti keresetként.